

PERSPECTIVA

LEGNICKE STUDIA TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XXII 2023 nr 2 (43) s. 204-209

Ks. ROBERT NĘCEK*

RED. KLAUDIA CYMANOW-SOSIN

*Edukacja medialna –
zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów*
Kraków: Wydawnictwo Homini 2023 ss. 180

Niewątpliwie edukacja medialna w epoce globalizacji mediów i w codzienności mediów nowych staje się rzeczywistością godną uwagi i najwyższego docenienia. Jako proces kształtowania i upowszechnienia zdolności krytycznego i świadomego korzystania z mediów nie może być dziedziną zlekceważoną, gdyż skutki tego zlekceważenia mogą stać się niewybaczalne. Co więcej, w zakresie edukacji medialnej zdobywa się odpowiednie kompetencje, które pozwalają na właściwy odbiór przekazów medialnych i rozumny sposób korzystania z ich mocy, siły i oddziaływania. Oznacza to, że profesjonalista – promując edukację medialną – jest osobą umiejącą korzystać z mediów w sposób odpowiedzialny. W takim kontekście książka pod redakcją dr hab. Klaudii Cymanow-Sosin pt. *Edukacja medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów* jest warta lektury, zastanowienia się i popierania w procesie promowania jej treści.

Monografia składa się z czterech części: *Edukacja medialna – ideał, czy konieczność?*; *Nowe media – osiągnięcie czy wyzwanie?*; *Język mediów – «nabita broń»* czy «*oręż w obronie człowieka*»?; *Media Talk i Media View*.

W części pierwszej, w tekście *Edukacja medialna w kontekście nabywania kompetencji komunikacyjnych*, dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) zwraca uwagę na rangę kompetencji medialnych w epoce cyfrowej na przykładzie projektu *Edukacja medialna*. Chodzi bowiem

---

* Ks. Robert Nęcek – doktor habilitowany (nauki społeczne), profesor UPJPII, kierownik Katedry Edukacji Medialnej Instytutu Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II; e-mail: robertus36@wp.pl.

o właściwe przygotowanie do rozumnego korzystania ze środków przekazu. Z tej racji już na wstępie warto przywołać słowa Pani Profesor:

[...] dziś edukacja medialna to kształtowanie umiejętności użytkowania mediów, ale także troska na poziomie instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym o poprawność zachowań i ugruntowanie prawidłowych postaw wobec mediów. (s. 13).

Niezwykle ważne staje się poparcie postulatów Autorki o potrzebie edukacji medialnej na co dzień, gdyż wydaje się jakby ta edukacja na płaszczyźnie szkoły podstawowej, średniej, a czasem i uniwersyteckiej nie była właściwie doceniana, a nawet pomijana. Dlatego kształtowanie odpowiednich kompetencji jest właściwą odpowiedzią na wiele zagrożeń związanych z użytkowaniem mediów.

W tekście *Edukacja medialna i kompetencje cyfrowe młodzieży* prof. ucz. dr hab. Monika Przybysz (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) stwierdza, że w świecie automatyzacji wielu procesów życia związanych z rozwojem sztucznej inteligencji edukacja medialna jest wprost konieczna i woła o wyjątkowe docenienie. Chodzi bowiem o to, że stosowanie algorytmów w komunikacji prowadzi do polaryzacji poglądów, a codzienność wcale nie jest dwukolorowa. Nieprzypadkowo więc prof. Przybysz powołała się na badania Królewskiego Towarzystwa Promocji Zdrowia, które wykazały,

[...] że w ciągu ostatnich 25 lat wskaźniki depresji i lęku wśród młodych ludzi wzrosły o 70%, a media społecznościowe zdaniem badanych pogarszają ten stan. Raport pokazuje związek między używaniem portali społecznościowych przez ponad 2 godziny dziennie a niską samooceną, myślami samobójczymi oraz złą jakością snu.

Godnymi uwagi są czynniki ryzyka, na które narażone są dzieci – zaburzenia aktywności w grupie wiekowej, niebieskie światło LED smartfona, tableta, komputera i technologia przekazywania obrazu, wpływające na poziom wytwarzania w organizmie hormonu odpowiadającego za socjalizację i dobre samopoczucie. Tekst niezwykle ciekawy, a mądre wdrożenie zmian, o których pisze Autorka, warte przyswojenia.

Prof. Monika Kaczmarek-Śliwińska (Uniwersytet Warszawski) w tekście *Edukacja medialna w dobie obecnej przestrzeni medialnej* podkreśla, że współcześni odbiorcy środków przekazu stają się także nadawcami, co zobowiązuje ich do nabywania odpowiednich kompetencji, by w sposób bezpieczny i odpowiedzialny poruszać się w „[...] nowych przestrzeniach medialnych” (s. 45). Tekst ten godny jest uwagi ze względu na fakt wyszczególnienia reguł właściwych edukacji medialnej, która jest

[...] procesem trwającym całe życie, dlatego wzbudzenie motywacji w studentach jest celem prymarnym (s. 49)

co więcej, może być też okazją do współpracy międzypokoleniowej.

W części drugiej ks. dr Paweł Kaszuba w tekście *Potrzeba edukacji medialnej odbiorców i użytkowników wirtualnego świata* omawia sytuację najmłodszych, którzy

[...] nie znają świata innego niż ten przeniknięty cyberprzestrzenią i wirtualną rzeczywistością (s. 55)

co wyzwala palącą

[...] konieczność edukacji medialnej, która obejmowałaby uczniów na wszystkich szczeblach nauczania szkolnego (s. 55).

Chodzi więc o uformowanie młodych ludzi w taki sposób, by mając kompetencje, odpowiedzialnie posługiwali się mediami nowymi. Autor niezwykle sugestywnie – co warto docenić – kładzie nacisk na formowanie sumień, które nie są pendrivami, które podłączone do komputera wyświetlają gotowy program, lecz przyjmują postać gitar, a gitara wtedy wydaje piękne dźwięki, gdy jest nastrojona, a jej strojenie nie jest czynnością jednorazową, lecz permanentnie powtarzaną.

Dr Bartosz Łukaszewski (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) w ciekawym artykule *Cyfrowe szanse, cyfrowe zagrożenia. Singularity czy regulacja? zwrócił uwagę na szanse i zagrożenia związane z szeroko pojętą digitalizacją. Autor zauważył, że wielu założycieli różnych firm tworzących nowe technologie domaga się „[...] wprowadzenia moratorium technologicznego” (s. 82), gdyż*

[...] im częstsze korzystanie z mediów społecznościowych, tym większa skłonność do nieadekwatnej, zaniżonej oceny własnej osoby (s. 82).

Dr Jagoda Stampór-Świdorska (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) w artykule *Oddziaływanie mediów na dzieci i młodzież – wybrane aspekty rozwojowe wpływu mediów i zasady funkcjonowania w świecie medialnym* zauważyła, że wiele osób młodych postrzega Internet jako rzeczywistość, która

[...] może zastąpić solidne wykształcenie, a zdobywanie rzetelnej wiedzy nie jest już takie niezbędne do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego (s. 88).

Dlatego w takiej konfiguracji wielką rolę do spełnienia mają rodzice, opiekunowie i wychowawcy, by w procesie korzystania z mediów nowych wychować odpowiedzialnych ludzi, pełnych empatii i wiary.

W trzeciej części dr Aleksandra Urzędowska (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) w artykule *Kompetencje leksykalne użytkownika mediów cyfrowych. Rozważania o służebnej roli mediolingwistyki w edukacji medialnej* porusza problem konieczności

[...] rozwijania leksykalnych kompetencji językowych użytkowników digital media (s. 102).

Warto zauważyć, że odbiorcy i nadawcy w tradycyjnym znaczeniu różnią się warsztatem w procesie uczestniczenia w mediach. Tymczasem w nowych mediach ta rzeczywistość po prostu się przenika, a nawet zaciera. Oznacza to, że trzeba posiadać umiejętności rozumienia i tworzenia komunikatów.

Mgr Anna Chmura (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) i mgr Faustyna Zalesna (Politechnika Krakowska) w artykule *Dwie strony medalu. O zagrożeniach sieciowych* zauważają, że cyfryzacja i nowe technologie stanowią otaczający człowieka świat, co oznacza, że trzeba zwrócić uwagę także na aspekt bezpieczeństwa w sieci, gdyż tylko takie podejście do problemu staje się kluczem do społeczeństwa informacyjnego.

Część czwartą niniejszej publikacji stanowi cykl debat i filmów o edukacji medialnej w zakresie etyki, socjologii, komunikacji społecznej, dziennikarstwa, prawa, ekonomii i zarządzania. W tekście wprowadzającym w debaty eksperckie *Media Talk – debaty eksperckie o edukacji medialnej jako element współpracy środowiska naukowego z mediami i otoczeniem społeczno-gospodarczym* dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, dr Piotr Cymanow i dr Łukasz Paluch podkreślili, że poruszanie się w świecie cyfrowym zobowiązuje do odpowiedniego przygotowania się i uzyskania właściwych kompetencji, które zapewnia edukacja medialna. Kompetencje medialne charakteryzują bowiem świadomego i aktywnego odbiorcę przekazu medialnego. Tylko w świetle odpowiednich kompetencji można z satysfakcją i bezpiecznie poruszać się w przestrzeni nowych mediów. Na marginesie warto dodać, że pomysł debat eksperckich budzi uznanie, a sposób ich przeprowadzenia – podziw i respekt.

W pierwszej debacie *Nowe media – nowy sposób myślenia* wzięli udział: dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, red. Marcin Makowski, mgr Dawid Kaczmarczyk, a debatę prowadził red. Jacek Bańka. Całość dyskusji skoncentrowała się wokół trzech zagadnień: społeczno-ekonomicznych, technologicznych i dotyczących użytkownika współczesnych mediów. W dyskusji ukazywano szanse, deficyty i zagrożenia.

W drugiej debacie *Nowe media – jak być bezpiecznym w Sieci?* wzięli udział: dr Bartosz Łukaszewski, mec. Karol Pietras, dr Marcin Kędzierski, a całość prowadziła red. Anna Chmura. W trakcie dyskusji zwrócono uwagę na zasady, „[...] jakimi powinien się posługiwać świadomy użytkownik mediów” (s. 136).

W trzeciej debacie *Edukacja do mediów – etyka w mediach* wzięli udział: ks. prof. dr hab. Michał Drożdż (ostatecznie z powodu choroby profesora zastąpił ks. dr Maciej Radej), ks. dr hab. prof. UPJPII Robert Nęcek, redaktor naczelny Radia Kraków Mariusz Bartkowicz, a całość prowadziła dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin. Uczestnicy debaty zwrócili uwagę na konieczność edukacji medialnej

już od najmłodszych lat, jednocześnie stwierdzając, że sztuczna inteligencja, stając się coraz bardziej popularną płaszczyzną życia, jest dla człowieka wyzwaniem i zadaniem.

W ramach *Media View – Cykl filmów o zasadach edukacji medialnej w zakresie: etyki, socjologii, komunikacji społecznej, dziennikarstwa, prawa, ekonomii i zarządzania* dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, dr Łukasz Paluch i dr Piotr Cymanow zwrócili uwagę na dobrze skonstruowaną strukturę edukacji, którą tworzą

[...] nauczyciel, uczniowie, materiał nauczania i środki dydaktyczne, do których zalicza się współcześnie także media edukacyjne (s. 152).

W tym kontekście przeprowadzono sześć debat eksperckich:

FILM 1: Edukacja Medialna – MediaView#1. Udział wzięła prof. dr hab. Iwona Hofman, prezes PTKS. W rozmowie, którą prowadziła dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin, podkreślono rangę edukacji medialnej wymagającej

[...] interdyscyplinarnej refleksji opartej na świadomości rosnącego znaczenia nowych mediów i komunikacji zapośredniczonej (s. 156-157).

FILM 2: Edukacja Medialna – MediaView#2. Udział wzięła dr hab. prof. UKSW Monika Przybysz. W rozmowie poruszono zmienne „[...] wpływające na poziom medialnej konsumpcji”, a dodatkowo wskazano

[...] na konieczność podjęcia konkretnych działań z zakresu edukacji medialnej (s. 157).

FILM 3: Edukacja Medialna – MediaView#3. Udział wzięła dr hab. Monika Kaczmarek-Śliwińska. W rozmowie próbowano przygotować tezy związane

[...] z zasadnością rozwijania obszaru *media literacy*, zarówno w formie edukacji formalnej, jak i nieformalnej (s. 161).

FILM 4: Edukacja Medialna – MediaView#4. Udział wzięł dr Bartosz Łukaszewski. W rozmowie poruszono zagadnienie sposobów „[...] prawidłowego użycia mediów w pracy z różnymi grupami społecznymi”, co stanowi

[...] kompendium wiedzy na temat budowania kontaktów międzypokoleniowych w świecie nowych mediów (s. 163).

FILM 5: Edukacja Medialna – MediaView#5. Udział wzięli: dr Łukasz Paluch, dr Piotr Cymanow. W dyskusji zwrócono uwagę m.in. na ważną

[...] rolę, jaką pełnią obecnie nowe media, w tym szczególnie media społecznościowe, w procesie dokonywania wyborów ekonomicznych przez młodych Polaków (s. 167).

FILM 6: Edukacja Medialna – MediaView#6. Udział wzięł o. dr Marcin Ciechanowski, paulin. W dyskusji poruszono m.in. problematykę duchowego

spojrzenia na media i celu Kościoła, jakim jest umiejętność wykorzystania mediów w procesie głoszenia Ewangelii i nauki Kościoła.

Niewątpliwie przedstawiona do recenzji książka *Edukacja medialna – zasady funkcjonowania w świecie nowych mediów*, pod redakcją prof. Klaudii Cymanow-Sosin, zasługuje na uznanie z dwóch ważnych powodów: uzupełnia lukę na rynku wydawniczym w zakresie edukacji medialnej i stara się zachęcić czytelnika do wzięcia spraw medialnych w swoje ręce. Dodatkowo recenzowana publikacja wpisuje się w kształt dydaktyki medialnej i może stanowić dobry punkt odniesienia nie tylko dla studentów dziennikarstwa, komunikacji społecznej czy pedagogiki, ale także jako wartość dodana może być świetnym uzupełnieniem dla studentów teologii.